

NARODNA STRAŽA

IZLAZI SVAKE SUBOTE. — PRETPLATA IZNOSI GODIŠNJE DIN. 60, POLUGODIŠNJE I TROMJESEČNO RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO DVOSTRUKO. — OGLASI PO CIJENIKU. — PISMA I PRETPLATA SE ŠALJU NA UREDNIŠTVO I UPRAVU „NARODNE STRAŽE“ ŠIBENIK. — RUKOPISE SE NE VRAĆAJU.

BROJ 42.

ŠIBENIK, 16. STUDENOGA 1925.

GODINA V.

Jesen iza jeseni; dan bola iza dneva bola . . .

Po peti put obnavlja se u našim dušama jedna duboka žalost; jesen iza jeseni . . . i evo ova godišnja dob nam donosi po peti put dan našega narodnog bola. Dvanaestoga novembra 1920. godine potpisan je u mjestu Rapallu ugovor između predstavnika naše države i Italije. Taj ugovor je predao sudbini tuđe države 600.000 Hrvata i Slovenaca.

Istra, Trst, Rijeka, Zadar i lijeva Goriška . . . Krajevi su to naši. U njima živi u većini od dvije trećine kompaktno naš narod. U pokrajini Veloga Jože živi istarski hrvatski težak, a u goriškoj zemlji, tamo sve do veličanstvenoga Triglava, borave zemljaci Simona Gregorčiča, sinovi i kćeri naše krvi. U Goriškoj živi najsvjesniji dio slovenskoga naroda, a istarski Hrvat je odlučan i tvrd naše gore list. Pa ipak . . . Slabost naše diplomacije, nesiguran položaj i ugled naše države u ono vrijeme, te nebriga velikih i tobože kulturnih zapadnih naroda Evrope dali su u šake Italiji tolike stotine hiljada naše braće.

Pred šestom smo godinom njihova ropstva. Predimo u duhu njihovo trpljenje. Još prije nego je sklopljen rapalski ugovor, završio je u talijanskom parlamentu zastupnik G. Salvemini, jedan od rijetkih čovječinih Talijana: „Preuzimanje tolikoga mnoštva Hrvata i Slovenaca nije čovječno. Stup, o koji je obješen Battisti, trebat će da od crnožute boje obojimo trikolorom“. Nije rekao krivo. Muke našega naroda pod Italijom su teže od vješala.

Od kanalske doline do Lastova ukinute su hrvatske i slovenske škole. Našem jeziku su dopušteni samo „dodatni satovi“. Pa i u njima će učitelj-Talijan usadivati sičnoj našoj djeci mržnju za sve, što je hrvatsko. U našim crkvama ne čuje se skoro naša riječ. Tuđinci su potjerali narodne pastire. Zabranjuje se našim slavenskim roditeljima, da kod krsta daju svojoj djeci hrvatska imena. Diljem potlačenoga Primorja stoje, kao žalosni svjedoci patnja našega naroda, zapaljeni domovi, tiskare i čitaonice, zatvorena narodna gospodarska i prosvjetna društva. Upalili su naš Slavenski Dom u Trstu, razrušili tiskaru Pučkoga Prijatelja u Pazinu, demolirali i opustošili tiskaru i uredništvo Edinosti, Istarske Riječi i Novica. Urednici Istarske Riječi i Goriške Straže vučeni su po tamnicama. Naši su listovi sustavno plijenjeni. Ni mrtvima ne daju mira, te naređuju ti talijanski bezdušnici, da im nadgrobni natpisi moraju biti sastavljeni u tuđinskom jeziku. Potjerali su naš jezik iz sudova. Za parlamentarnih izbora 1921. i 1925. godine te za općinskih izbora kroz ovo pet godina tučeni, batinani i ubijeni su ljudi naše krvi i jezika. Dotepeći liječnički prijete se oduzimanjem invalidnine i drugih pripomoći sljepim žrtvama rata naše krvi, ako glasuju kod izbora za našu narodnu listu. Radi narodne pjesme suđeni su po talijanskim sucima i kvestorima naši momci. Kroz pet godina — da, još prije, za vrijeme okupacije — talijanski nacionalni šoveni učinili su našem narodu na hiljade nepravda i zločina.

Zašto sve to? Zašto je trebalo toliko krvi, toliko nepravda i razbojstava? Naš narod je dobar kao kruh i nije nikome ništa zla učinio. Naš narod je miran. Nikada nije naš hrvatski i slovenski te naš srpski narod dao povoda, da se protiv naše braće u Italiji postupa na živinski način. No šovinistički Talijani su našli povoda u samom životu našega naroda. Njima je krivo bilo, da Hrvat i Slovenac živi i da ne će prestati živjeti u lijepom kraju oko Soče, Raše i Mirne. Njima je krivo, da Hrvati i Slovenci nastavaju bijeli Zadar i Rijeku, Trst i sunčanu Goricu. Njima je krivo, što je naš čestiti narod svojim žuljevima stvorio sebi samostalno i lijep dom. Otale toliko krvi, toliko zločina! Radi toga su razbili natpise na spomeniku pjesnika Vilhara u Postojni, gdje stoji:

Čujte gore in bregovi
da sinovi Slave smo!

Radi toga su zaboravili na velike svoje ljude Mazzinija i Dantea

i na njihova ispravna načela, koja su propovijedala Italiju do Soče.

ISTRA, TRST, RIJEKA . . . ZADAR GORICA, LASTOVO . . .

Nemojmo zaboraviti, da preko državne granice, krive i nepravedne, živi šest stotina hiljada sinova i kćeri naše krvi! Uz krasno to naše hrvatsko more od Rijeke preko Pulja do Trsta živi naš narod, danas siromašan i potlačen. Živi naš narod na otocima plavoga Kvarnera, na Cresu, Lošinj i pitomim Unijama. Ne zaboravimo, da njihovi domovi i njihove ruke trebaju pomoći. I dajmo, dajmo . . . Darujmo prosjaku našega doma, istarskom Hrvatu, neka oživi njegovo lice i pjesma ne zamre na njegovim ustima.

Neka ne bude duše, koja ne očuti trpljenje naše braće. S našim klikom ogorčenja neka se složi molitva naših majki i djece naše, u čiju molitvu neka budu upletena zlatna imena naših zemalja:

ISTRA, TRST, RIJEKA . . . ZADAR, GORICA, LASTOVO . . .

Zavjera protiv Mussolinija?

Spreman ili naručen atentat? — Fašistički vandalizam. —
Odjek kod nas.

Prošlih dana je nenadno cijelu Italiju uzburkala vijest o atentatu, koji se spremao protiv Mussolinija. Vlada preko policije je odmah poduzela sve potrebno, da se cijela urota otkrije. Prema podacima rimske policije u pripremanju atentata u glavnom su bili upleteni bivši socijalistički poslanik Zaniboni i bivši general Capello. Zaniboni je na dan fašističkog slavlja u Rimu imao iz hotelske sobe da iz puške puca na Mussolinija, koji je sa balkona vladine palače imao da gleda defilovanje crnih košulja. Uapšeni su Zaniboni i Capello, Fašisti su ovom prigodom po običaju počinili red nasilja na svojim političkim protivnicima među koje broje i pristaše talij. pučke stranke. Uslijedila su zlostavljanja, demoliranje tiskara i redakcija. Vlast je provela mnogo uapšenja, obustavljeno je više novina. Raspuštena je socijalistička unitarska stranka, a obustavljeno njeno glasilo. Obustavljeno je i glavno glasilo tal. pučke stranke „Il Popolo“. Zbog sumnje, da su sa atentatom u savezu i slobodni zidari, dala je vlada zaposjesti sve framaunske lože.

Ovom prigodom su priličnu senzaciju izazvale vijesti francuske, engleske i američke štampe, da je ovaj atentat na Mussolinia naručio i organizirao sam Mussolini, da s tim dobije povoda za progono opozicije uopće, a napose socijalista, a osim toga mu je to trebalo i za lično opravdanje u procesu Matteotti.

I ako su pri svemu tome naša zaslužnjena braća u Italiji stajala po strani izvan te uzburkanosti, tršćanski fašisti poput vandala provalili su i u zgradu, u kojoj se nalazi tiskara, uredništvo i uprava slovenskog dnevnika Edinost te sjedište političkog društva, i jako oštetili strojeve u tiskari te prostorije i namještaj uredništva i uprave, a spise porazbacali i iznijeli te benzinom spalili. Ma da je zgrada u sredini grada, karabinijeri su stigli, kad je rulja već bila uništila i zapalila sve, do česa je doprla.

Ovaj je nečuveni postupak izazvao najveće ogorčenje u cijeloj našoj državi. Povrijeđeno rodoljubno i čovječansko čuvstvo provalilo je u nedjelju 8. t. m. na mnogobrojnim i velikim manifestacijama i demonstracijama u Ljubljani, Zagrebu, Splitu, Dubrovniku i drugdje. U Zagrebu je ovom prigodom uapšeno nekoliko đaka. Stoga je u dačkim redovima zavladao velika uzrujanost. Buduć uapšene dake nijesu hjele pustiti na slobodu, nego su ovi bili osuđeni na 14 dana zatvora, svi su daci zagrebačkog sveučilišta u znak prosvjeda proglasili i stupili u trodnevni štrajk. U znak solidarnosti proglasili su trodnevni štrajk i daci sveučilišta u Ljubljani, Beogradu i Skoplju.

Svi su opozicioni klubovi prikazali hitna pitanja na ministra spoljnih poslova dra Ninčića radi ovih događaja u Trstu. Odgovor, koji je očekivan najvećom napetosti, nije nikoga zadovoljio. Dr Ninčić je izjavio, da nema nikakve legalne podloge, da bilo na koji način intervenira radi tršćanskih događaja, jer se radi o tuđim podanicima! Ujedno je požalio događaje u Zagrebu, a prije toga izvijestio se tal. poslaniku Bodreru. Opozicija je ogorčeno prosvjedovala proti toj izjavi. Radličevci su skupa s radikalima primili izjavu na znanje!

Ministar unutrašnjih poslova svim oblastima poslao je najstrože upute, da zapriječie u državi svaku demonstraciju protiv Italije i komemoraciju prigodom rapalskog dana. Zagrebački veliki župan i šef policije riješeni su službe, jer su se premalo pobrinuli, da zapriječie zagrebačke demonstracije. Našem poslaniku u Rimu naloženo je, da izrazi tal. vladi sažaljenje zbog zagrebačkih događaja.

Mi ne možemo nikako ni shvatiti ni odobriti, što naša vlada ovom prigodom nije ama ni jednom riječi osudila zadnja talijanska nasilja proti Hrvatima i Slovencima u Italiji, te ovako pretjerano stroge mjere kod nas poduzela.

Što nam se otelo u Rapalu?

Kad je ono pod konac rata umornom i iskrvavljenom čovječanstvu američki velikan objavio svoje tačke, koje bi imale da budu osnovica novoga mira, a kad je k tome naša slavna vojska u junačkom naletu probila željezni obruč solunskoga fronta, sinula je bila svakom sinu našega naroda sigurna nada u skorajnje oslobođenje. Nije tada bilo Jugoslavena, koji bi ne bi posumnjao, da njegov kraj ne će uživati zlatne slobode. No poslije našega slatkog a kratkog snatrenja sinula je pred naše oči kruta zbjega.

Nestalo je one Austrije, nestalo je one Mađarske, koje su kao negda Turška u krutom ropstvu držale milijune i milijune našega svijeta. Nestalo je njih, da bi se na naše veliko razočaranje u našeni susjedstvu našla jedna država, i to baš ona država, koja se kroz dugi i dugi niz godina ponosila u svijetu sa svojom slobodarstvom, te je zaboravivši ličep uspomenne svoje prošlosti pošla onim krivim putem, koji je Austriju doveo do propasti. Kraljevina Italija bila je ona država, koja nam nije dala, da se dugo veselimo našem oslobođenju, koja nije dala, da se vas naš narod nađe u svojoj slobodnoj državi. Ovo njezino držanje prouzrokovalo nam je, da naša država dugo i dugo vremena poslije svršetka rata nije mogla imati željkovana mira. Italija je tražila sve naše obalne zemlje. Ona je htjela odmah u početku da našoj državi onemogućiti slobodan razvoj. Radi toga su se vodili dugi i teški pregovori između naše države, velikih saveznika i Italije. Pravica naša nije se mogla tako potlačiti. Uzalud je Italija kušala više puta silom, da nam nametne teške uvjete za razgraničenje. Njezini su napori za dugo vremena ostali uzaludni. U zlosretnom Rapalu uspjelo joj je, da diplomatskom silom, kad nije mogla silom mača, odcijepi od naše države najmilije nam krajeve.

U crnoj noći između 12. i 13. studenoga god. 1920. na Ligurskoj obali u Rapalu potpisali su talijanski punomoćnici Giolitti, Sforza i Bonomi s našim punomoćnicima Vesnićem, Trumbićem i Stojanovićem ugovor, kojim nam Italija otmilje naše najdraže

krajeve. Rapalskim ugovorom otela je Italija našoj državi domaju onih naših sunarodnjaka, koji su odvajkada stražu stražili na našim najizložitijim medama. Ta su naša mila braća stražu stražili na visokim Alpama, na vrljetima Krasa i na obali Jadrana.

Članci Rapalskog zlosretnog ugovora određuju, što nam se oteći ima. Tu se odredilo, da lijepa Sočina dolina s milom Goricom nije naša, da Trst pripada Italiji, da sirotica Istra s jugoslavenskim dijelom Kranjske zlatne slobode ni ovoga puta nema. Našoj se državi zanijekalo pravo na jedinu bolju luku, što je imala, na Rijeku. Nama je oteč Zadar, glavni grad najslavnije zemlje, bivši glavni grad naše kršne Dalmacije. I kao da sve to nije bilo dovoljno pohlepiti talijanskoj, pa nam se oduzimu i stražari našega sinjega Jadrana: Cres, Lošinj, Pelagruž i Lastovo imali su da zasite nezasićenost Italije!

Mila naša Gorica stercer se uz dolinu rijeke Soče, kojoj je gornji tijek u alpskim brdima, dok joj je donji u pitomij nizini i vinova loza i plemenito voće u tom kraju daju obilno ploda. Uz Goricu nižu se sočinom dolinom mnoge ubave varošice i pitoma sela. U Goričkoj živi do 160.000 Slovenaca. Na podnožju Krasa diže se velika trgovačka luka i veliki trgovački grad Trst. Taj je grad od prevelike važnosti ne samo za nas Jugoslavene, već i za cijelo Slavenstvo. To su za nas vrata za zapadnu Evropu. U Slavenstvu budućnosti je Trst. U Italiji on će biti nezatno naselje. I tu živi do 60.000 naše braće.

U sirotici Istri i jugozapadnoj Kranjskoj kuka nad sudbinom svojom preko 350.000 Slovenaca i Hrvata. Domaja im je većinom siromašna i krševita. Većim se dijelom viju kraške planine, od kojih su ponajviše Hrušica, Čičarija s Učkom. Male rijeke ponornice i primorčice natapaju im kraška poljca i doline. Tu je Pivka, Reka, Mirna i Raša. Stočarstvo i poljodjelstvo glavna su zanimanja našega svijeta u onim krajevima. Na otocima i na obali bave se naši ljudi pomorstvom i ribolovom.

I stara hrvatska Rijeka, stari grad Frankopana, nije imao sreće da bude u kolu s drugim hrvatskim zemljama

u granicama Jugoslavije. Ovaj trgovački grad, preko polovine ukupnoga žiteljstva govori našim jezikom, pripao je Italiji, e da tobože s te tačke bude mogla spasavati talijansko Kvarnera.

I lijep i ponosan naš Zadar, glavni grad Dalmacije, otrgnut je silom od kraja, kojemu on pripada i po položaju i po prošlosti. Nikad ne smijemo zaboraviti, da je onaj veliki Hrvat Petar Preradović, kad je proročanskim svojim okom gledao u budućnost našega naroda, iz Zadra javio Hrvatima, Srbima i Slovincima, da „zora puca, bit će dana“. Zadar nam je mio ne samo radi njegove gospodarske i trgovačke važnosti, jer je on središte velikoga dijela našega primorja, nego nam je mio, jer je tu središte i našega narodnog preporeda u Dalmaciji. Tu je bilo sjelo Matice Dalmatinske, Tu se štampao naš prvi list. Tu se otvorila naša prva čitavnica. Zadarski Sokol bio je u Dalmaciji prvi među prvima. Zadarsko

veslačko društvo „Jadran“ razvilo je prvu našu trobojnicu na našem moru. Pjevačko društvo „Zoranić“ širilo je pjesmu. U Zadru i na Lastovu, tom plemenitom našem otoku, ostalo je mnogo tisuća naše drage braće pod tudinskim jarmom.

Lijepi jadranski gradovi Trst, Rijeka, Zadar u sklopu Jugoslavije imali bi krasnu budućnost, dok ih crna budućnost čeka u prilikama, koje je stvorio Rapalski ugovor, kao što crna budućnost čeka našu zasužnjenu braću, koje ima preko 600.000, ako je mi zaboravimo i zapustimo.

Do nas je, da nam braća ne propadnu, da nam se braća u tudem moru ne uguše. Oni od nas mole pomoći, a ta im ne će nikada uzmanjati, a jednom doći će dan, kad će pravda pobijediti, dan, kad će Bog pravde dati, da se i nad onim danas tužnim krajevima lijepe naše domovine razvije čim prije slobodna zastava Slave!

Sa naše carinarnice.

Ovih su dana učestale tužbe građana i putnika na nedolično ponašanje jednoga carinskog činovnika. Uza sve tužbe građana ne napatke i opomene starijih, što ih je dosad morao — barem mi mislimo — izazvati, ne će nikako da udesi svoje ponašanje s putnicima i narodom prema građanskim zahtjevima i zakonskim propisima.

Carinske su i policijske vlasti prve na granici, s kojima putnici dolaze u dodir. Ako putnik, osobito stranac, pri ulazu u zemlju dobije loš utisak o postupanju naših vlasti, on će ga stalno nositi u svojoj duši kroz cijelo vrijeme svoga boravka u zemlji, pa makar u svim mjestima bio dočekivan sa svim mogućim počastima. Kad se pak povrti u svoju domovinu, eto ondaj članaka o nama, o našoj slaboju kulturi i t. d. Sad ne ćemo spominjati, koliko to šteti ugledu pojedinih gradova, kao i čitave države. Tko je tome kriv? Država najmanje! Krivi su svakako oni organi, koji iz bilo kakvih razloga ne shvaćaju svoj delikatan položaj i svoje dužnosti, kao i oni, koji takve organe postavljaju na izložene i veoma osjetljive tačke na granici.

Nazad mjesec dana ovaj isti činovnik postupio je tako nedolično sa grupom Francuza, da su oni ostali uprav indignirani, te da ne bude spretnosti jednoga starijeg činovnika, tko zna, kako bi sve to još bilo svršilo.

Osobito se nedolično ponaša sa građanima, koji putuju za Zadar. I mi smo zato, da se zaštititi domaće trgovce, koji odgovaraju državi sa porezom i t. d., pak nam je dužnost, a i pravo je, da oni zarade, t. j. da ne budu oštećeni. No ako je stoga stranka — putnik dužan da plati carinu i spreman da plati, zašto mu treba svlačiti kaput, čitavo odijelo, izuti cipele i t. d.? To nigdje nije zakonom određeno! A to se sve čini takvim načinom, da stranka često puta izlazi iz naše carinarnice plačuci, jer ju se nazivlje kojekakvim imenima, kao „šverceri“, „piljarice“ i t. d. (Šučaj akademičara I. D. iz Trogira, kad je putovao na nauku u Pariz!) Nekidan je jednog gospodi skinut kaput. Ista je bila prisiljena otići kući u ljetnoj bluzi, a posljedica je toga, razumije se, bila bronchitis!

Zašto narod mora tako strahovati? Zar nije činovnik plaćen za to, da

MISIJSKA IZLOŽBA U RIMU.

Vatikan, koji pokazuje svoju mudru upravu u organizacijama svake vrsti, htio je proslaviti sv. godinu jednim savršenim djelom i prikazati ga svemu svijetu, a to je misijska izložba. Ova namisao nikla je u zboru „De Propaganda Fide“, a stavio ju je u djelo njezin generalni tajnik Msgr. Marchetti Selvagiani. Ovaj odlični crkvenjak rodom je Rimljanin, govori sve jezike svijeta i proputovao je tri dijela kruglje zemaljske. Lanjske godine je stvar zamišljena, a već prošloga ljeta počela se ostvarivati i u djelo izvodati.

Sa svih strana svijeta, gdje misionari propovijedaju vjeru Isusovu, upućeno je na hiljade sanduka, kućica, modela pagoda, indijanskih hramova, oružja svake vrsti, zlatnih nakita, pokućstva divljih naroda, krokodila i raznih balsamovanih živina, fotografija, prelijetkih rukopisa, papirusa od tisuću godina i t. d. Sve, što je bilo znamenitijega, izvanrednijega i zanimljivijega kroz vijekove, otkad se sv. vjera širi i propovijeda, sve je to upućeno u Rim. Sve je to sada porredano i

uređeno u skupnoj izložbi prvi put, otkad rimska Crkva siplje svjetlost svete vjere po cijeloj kruglji zemaljskoj.

Izložba se nalazi u najšarolikijem okviru. S jedne strane veoma lijepo dvorište zvano Pigna, a s druge strane vaikanski vrtovi, između Michelangelove kupole i zelenih borika brežuljka Marija. Stoga je estetičnost izložbe vrlo privlačiva. Ovdje se nalazi u cjelini sve ono, što je Vatikan želio, naime: prikazati hodočasniciima svega svijeta, kako „radnici“ vinograda Gospodinova — tako Crkva zove misionare — rado prkoše smrti, samo da umnože i rašire Kristovu vjeru. Ove m veličajnom duhovnom značenju, što proističe iz pregleda nanizanih dvorana, preko kojih su svi misionari prešli, ima se još nadodati i značenje ljudsko, u koliko su sve ovo sagradili i uredili vjerovjesnici vjere.

Veliko čuvstvo zaokuplja svakoga, kad se nađe pred ovakvom vojskom svećanih i mučaljivih radnika. Njihova djela napunila bi najprostraniju biblioteku. Mnoge i mnoge su stvari još nama sasvim nepoznate, jer je opće pravilo svih misionara, da ne razglašuju javno svoja požrtvovna djela,

trude i smrtne pogibelji. Ova ljudska strana vrlo ganutljiva i čuvstvena svih ovih vjerskih junaka nije prikazana u ovoj vaticanskoj izložbi. Da to otkrijemo, treba nam uroniti potpunim ustrpljenjem u sve one slike i fotografije, što prikazuju strašne pogibelji, brodolome, mučenja, progonstva. Ovo sve dokazuje plemenitost i jakost vjere, iz koje misionari crpe blago ustrajnosti i divne požrtvovne ljubavi.

Kod ove izložbe vidi se mnoštvo lijepih slika i fotografija, što prikazuju sjeverne krajeve u vječnom ledu sa strahovitom zimom do 50°, ispod 0. Tu vidimo osamljenu čeljad, gdje umire od puste gladijzbog nemogućih komunikacija. Pred očima su nam i ekvatorijalni krajevi, u kojima vrućina od 70° na suncu donasa kugu, koleru i malariju. Putuje se preko pustara na grbi deve, kako to čine „bijele sestre“ u Sahari. Vidimo život divljih ljudoždera u sredini Afrike, kojima misionari govore o Bogu, o zakonima, često puta sa pogibelju svoga života. Može se lijepo motriti fanatična plemena na skrajnom Istoku. Ova ratoborna plemena sklona su, da ubiju i izmrcvare svakoga, koji bi se usudio, da ih otrgne od njihovih

budističkih bogova. U jednu riječ: tu se vidi duševnim okom, kako su najplemenitije osobe svaki čas izložene okrutnoj smrti.

Najpoglavljija crta cijele izložbe jest mučeništvo, dokazano raznim slikama i kipovima, koje prikazuju barbarske prizore, pune krvi i užasa, najviše žrtve, što ih misionari trpe za triumf vjere. U najzapuštenijim krajevima među primitivnim narodima bez ikakve civilizacije sprovadaju misionari godine svoga života već od toliko vijekova, a na hiljade ih svršava u najstrašnijim mukama. Sve nam ovo vaticanska izložba stavlja pred oči i plastično dokazuje neizbrojenim dokazima.

U dvoranama Amerike, Azije, a osobito Kine i Japana nože se dugo motriti ljepotu materijala, kojim obiluju ove zemlje, ljepotu svilu, zlata, bjelokosti, dragocjena pokućstva, rijetkih porculana, čipaka i najfantastičnijih ručnih ženskih radnja svega svijeta. Rekao bih, da su ih same vile i duhovi spleli. Ima tu i najzanimljivijih radova s velikim ustrpljenjem izradenih. Bogati i vrlo šaroliki radovi, što ih samo daje skrajni Istok, svi su tu prikazani obilato.

služi narodu propisanom obazrivošću?

Nema dana njegova uređivanja, a da on ne dođe do riječi ili sa fakimima ili sa nosačima, financama i t. d., a da o putnicima ni ne govorimo. Nedavno je sam izazvao jednog nosača, koji je potom bio policijski osuđen i zatvoren 14 dana. Mi vidimo, da i ostali činovnici na carinarnici vrše svoju dužnost i te kako savjesno i revno, a da ipak ne dolaze u sukob sa nikim. Zar viša kultura dovodi toga činovnika do sukoba i uopće do takvog ponašanja?

Da se ovo unaprijed više ne događa, umoljavamo pozvane starije, da jednom za vada pozovu toga gospodina, neka upriliči svoje ponašanje, kako to dolikuje državnom činovniku, i još na takvom položaju, a sve to u smislu službenih propisa, kojih ima lijepi broj o postupanju sa putnicima, kao što također u smislu činovničkog i carinskog zakona.

Konstatujemo, da se ovakvo postupanje ne dešava nigdje osim u Šibeniku, makar da su i druga mjestu u pograničnom saobraćaju. Unaprijed ćemo budno paziti, da se ne odbijaju stranci od našega grada te da se tim ne škodi ugledu ne samo grada, nego i države. Po srijedi su naime i veliki opći interesi, jer nam nitko ne jamči, da se koja inostrana država ne će latiti represalija i postupati sa našim putnicima, kad idu u inozemstvo, onako, kako se ovdje postupa, kad putnici k nama dolaze.

Iz naših krajeva.

d IZMJENE OSOBLJA U FRANJ. PROVINCIJI PRESV. OTKUPITELJA. Na kapitulnu je izabrano slijedeće stariještvo Provincije: O. Petar dr Grabić, provincijal; kustos O. Ante Cikojević; definatori: O. Gabro dr Cvitanović, O. Šimun Jelinčić, O. Josip dr Olujčić, O. Venceslav dr Nakić; tajnik provincije O. Ante dr Crnica, osobni tajnik provincijalov O. Metod Rudan. — Za stariještvo Samostana: U Visovcu O. Ćiril Vrcan, u Kninu O. Ivan Mendušić, u Šibeniku O. Albert Bukić, u Sinju O. Josip Šimić, u Makarskoj O. Ante Cikojević, u Zastrogu O. Andrija Rajković, u Splitu O. Leonard Bušjan. — Župnici: Lišane O. Pavao Perišić, Miljevci O. Vjekoslav Jurenović, Promina O. Ivan Bronić župnik i O. Ivan

U raznim staklenim ormariima ima najoriginalnijih stvari. Sve to zanima tako, da se čini da boravimo negdje u Japanu ili Kini. Sve su ovo silno blago razni misionarski redovi marljivo sakupili i ovom prigodom sve poslali u Rim. To je divni plod njihove žarke i neograničene vjere, njihove ljubavi za zabludjelim dušama, to su spomenici svega svijeta, preneseni sada u središte katoličke Crkve, u vječni grad Rim.

Najviše će se dojmiti svakoga hodočasnika dvorana, u kojoj je prikazana sv. zemlja, gdje je Isus javno djelovao i naučavao. Mrtvo more, sveta voda rijeke Jordana, sv. grad Jeruzolim, Betlem, Genezaretsko jezero, — sve su ovo najmilije uspomenne za svaku kršćansku dušu. Naokolo su sve reprodukcije u nacrtima poglavitijih crkava Palestine, bazilika Konstantinova, betlemska štalića, gora Tabor, naslinski vrt i Kalvarija. Sa uspomenama iz života Isusova isprepletene su i uspomenne sv. Franje Asiškoga, toga sveca, koji se najviše upriličio samom Isusu, i koga sinovi su sada čuvari sv. Zemlje. U jednoj dvorani etnološkoj upoznajemo historiju civilizacije naroda. Svaki

Romac pomoćnik, drniški Gradac O. Vjekoslav Pelepi, kninsko Vrhopolje O. Krsto Radić, Hrvace O. Metod Ramljak, Zlopolje O. Lovre Tomašević župnik i O. Ante Romac pomoćnik, Drniš za kapelana O. Vice Rosandić, Šibenik-Varoš O. Pavao Silov župnik, O. Ante Benutić pomoćnik, Brist O. Andrija Matutinović, primorski Gradac O. Spirž Živković, Zaoštrog O. Božidar Bušelić, Sinj O. Šimun Jelinčić, Metković O. Frane Alfons Klarić, Vrlika O. Pile Bilušić. — Novom stariještvu naše najsrdacnije čestitke!

d † DONKO BELIĆ. 3. t. mj.

Iz Šibenika i okolice.

š RAPALSKI DAN je ove godine prošao gotovo neopažen hvala našim preravnim vlastima. Mjesna podružnica Jug. Matice uz sudjelovanje obaju Sokola, Orla, Zore, Nar. Ženske Zadruga, Hanao, Orjune i Prosvete spremala se, da ove godine što efektinije komemorira tužnu obiteljnicu Rapalla te tom prigodom još više novca sakupi za našu stradajuću zarobljenu braću. U nedjelju 15. t. mj. imao se održati javni prosvjedni zbor. Međutim politička vlast — po višem nalogu iz Beograda — zabranila je sve: i javni zbor, i komemoraciju, i svaki vidni iskaz, pa i u formi manifestacija, čak i plaketiranje i izlaganje prigodnog proglašenja i raznovrsnih letaka. I tako, dok su naša nesretna braća u Italiji prepuštena na milost i nemilost fašističke rulje, mi amo ne smijemo — prigodom pete obljetnice zlokobnog rapalskog ugovora — nikakvim, pa ni najnevinijim načinom dati izraz svojoj žarkoj ljubavi prema tim našoj zasluženoj braći i velikoj holi radi neprestanih i najnovijih njihovih progona te radi velike nepravde, nanesene nama svima u Rapallu. Zbilja čudno, a i žalosno!

š KONFERENCIJA ZA REKONSTRUKCIJU VODOVODA. Od subote, 14. o. mj. drži se u novoj općinskoj zgradi konferencija u svrhu, da se konačno pristupi radovima oko rekonstrukcije gradskoga vodovoda, koji danas nikako ne zadovoljava potrebama grada. Konferencija još traje, a prisustvuju joj uz predsjednika općine dra Š. Vlašića i šefa opć. tehn.

ormar je kao jedan znanstveni traktat, gdje se vide odjeće, oružje, pokućstvo, razne reprodukcije. U drugim ormariima vidi se voće i minerali megalantske zemlje Patagonije i Pampasa. Tipovi raznih pokrajina prikazani su u modeliranim kipovima, koji su zaođjenu njihovim šarolikim odijelima. Ima tu i zbirka leptira iz Brazila, lavova, otrovnih i neotrovnih zmija. Franjevci su izložili kolekciju minerala iz Tarapake (Čile) sa 120 raznih vrsta. Ima skupina i ptica sa Ekvatora, kao i 300 egzemplara flore sa Formose. Izložena su još i razna božanstva pogana i mnoštvo bogova i svećenika njihovih hramova, veliki svećenik Lama u svojim cerimonijalnom odijelu, oratorij Lakshmi, božica ljepote Višnu. Zanimivo je mořiti jednu ženu plemena Pandu sa dugim vratom, koja nosi na tijelu 22 prstena od mjedi, što obično tamo nose žene na rukama i nogama ukupne težine od 25—30 kgm. U Birmaniji se vidi vadenje šećera iz palme i datule, kao i pripravljanje riža „cary“ od indijanskih djevojaka pod upravom jedne urođene sestre, a s kojima upravljaju dvije bijele sestre.

Vrlo je zanimiv pogled na plemo

preminuo je u Žrnovu vrijedni starina Donko Belić, otac vlč. o. Jacinta, dominikanca, poznatog misionara i korizmenog propovjednika. Dok pokojniku želimo vječni pokoj, našem prijatelju vlč. o. Jacintu i obitelji naše najiskrenije saučestje!

d VELIKE POPLAVE. Uslijed silnih kiša zadnjih dana nabujale su i razlike se veće rijeke u Bosni, Hrvatskoj i Sloveniji. Poplave nanijele su pučanstvu ogromne materijalne štete, osobito u stoci. Mnogi dijelovi putege, mostovi i nasipi pokvareni od silne navale vode.

odsjeka i ođaslanici raznih interesovanih ministarstva: saobraćaja, poljoprivrede i voda, vojnog. Koliko smo informirani, ima nade, da će se ipak napokon maknuti ovo tako vitalno naše pitanje s mrtve tačke. U dođućem broju ćemo izvjestiti o zaključcima konferencije.

š PROLOM OBLALA. Čitavu prošlu nedjelju lijevala je uz male prekide upravo silna kiša. Nekim putevima radi silne vode bilo je uopće nemoguće proći. Ova poplava nanijela je velike štete pojedincima, osobito društvima, dućanima i kućama na obali. Ima dosta štete i po poljima. Svi su putevi silno izrovani, neki i neprohodni.

š POVRTAK DEPUTACIJE IZ BEOGRADA. 9. t. mj. povratili su se iz Beograda gg. dr Š. Vlašić i dr. M. Kožul. Vlada je doznala 100.000 din. pripomoći za Šubičevac, a 100.000 din. za kupalište Jadrinja. U pogled drugih pitanja, koja osobito interesiraju grad, dobili su i donijeli mnogo obećanja, kojima ćemo se obradovati, kad se održe i faktima potvrde.

š PRIGODOM ROĐENDANA TALIJANSKOG KRALJA 11. t. mj. bile su izvještene talijanske zastave na talij. vicekonzulatu, školi, banci i društvima. Redarstvo i oružnici su čuvali zastave — valjda u zahvalu za vandalska fašistička nasilja nad našom nespašenom braćom!

š ZARAZA SKRLETA. Od 8. do uključivo 14. t. mj. ovo je bilo stanje u šibenskom kotaru: od prošlog izvještaja ostalo 95 slučajeva, novih slu-

čajeva 13, ozdravilo 12, umrlo 3, ostaje 93. Od toga ih je bolesnih u Šibeniku: po privatnim kućama 17, a u mjesnoj Bolnici 38. Posljednih se dana nije ustanovio nijedan novi slučaj. — Pošto se još ne može stati na put širenju zaraze skrleta u gradu, čemu je sigurno uzrokom slaba izolacija bolesnika i nerazumijevanje naroda, da se skrlet širi bilo posrednim bilo neposrednim dodirima, sanitetsko odjeljenje mjesnog sreskog poglavarstva zabranilo je mladeži od 16 godina svako pohađanje javnih lokala i mjesta, gdje se ljudi sakupljaju. Svaki prekršitelj ove zabrane bit će kažnjen u smislu zakona. — Sresko Poglavarstvo primilo je od dr. D. Dickov toksin“ u svrhu pravljenja kožne reakcije radi ustanovljenja, da li je osoba naklona skrletu, dok će u svrhu imunizacije za one osobe, za koje reakcija ispadne pozitivna, primiti toksin naknadno. Sreski sanitetski referent dr D. Montana u zgradi Poglavarstva prima stranke svakoga dana osim nedjelje od 11—13 sati u svrhu pravljenja navedene reakcije, a kasnije će to činiti i u svrhu imunizacije. Liječenje se obavlja besplatno.

š PREDAVANJE DRA KUČERE. Na zamolbu Hrv. kat. prosvj. ženskog društva „Zora“ poznati naš učenjak sveuč. prof. u m. dr. Oton Kučera održao je jučer u Gradskom Kazalištu javno predavanje: „Čovjek u svemiru i budućnost čovječanstva“. Predavanje je bilo dobro posjećeno. Odličnog predavača pozdravio je i prisutnima predstavio dr Šime Vlašić, predsjednik Općine i Jug. Matice. 50% čistog dobitka bilo je namijenjeno Jug. Matici, a drugih 50% u fond društva, da mu se omogući otvor toliko potrebite Pučke Kuhinje.

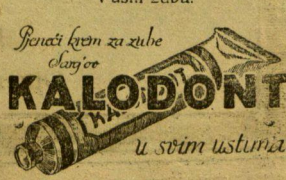
š ODLIKOVANJE. Vojni svećenik kod podoficirske škole ratne morna-

Zdravlje
i sreća

Majka i dijete, mirišći od čistoće, sjajući od svježine, njegovano i tečno. Radosno zdravlje smije se sa blještavim zubima.

Dnevna njega sa Kalodontom je najsigurniji put, za održanje ljepote i zdravlja Vaših zuba.

Don I. Vuletin.

Preplatite se na „Nar. Stražu“!

rice u Mandalini g. Mate Hailo bio je odlikovan ordenom sv. Save V. stepena za zasluge na prosvjetnom radu pri pomenutoj školi, kao nastavnik i svećenik. Čestitamo!

ŠKUPŠTINA FILHARMONIJE. Prošle nedjelje održana je godišnja skupština Filharmoničkog Društva, na kojoj je iza pozdravnog govora predsjednika g. M. Ježine te izvješća tajnika g. L. Miličića i blagajnika g. E. Weissenbergera starom odboru podijeljen apsolutorij uz izraz naročitog priznanja, a u novi su izabrani: za predsjednika direktor M. Ježina, a kao članovi: dr. M. Kožul, zem. sud. savj. I. Rendić-Miočević, prof. M. Triva, D. Škarica, I. Merlak. L. Miličić, Ante Stošić-Andrijaš, E. Weissenberger, L. Tikulin, gce Milica Ijadica i Milica Sunara.

Š ZA BOŽIČNI BROJ. Božićni broj izdat ćemo u povećanom izdanju. Cijenjene saradnike molimo, da nam svoje radnje i sastavke, po mogućnosti što kraće, pošalju najdalje do 15. decembra.

Š SASTANAK „ZORE“. Buduć radi nevremena nije bilo moguće održati redoviti sastanak u srijedu, održan je sastanak HKPŽDZORA u petak 13. o. mj. Na sastanku je Mons. A. Šare održao veoma uspješno i zanimivo predavanje „O štovanju mrtvih“, koje su prisutne članice s najvećim interesom saslušale.

Š NOVO POROTNO ZASJEDANJE u području okružnoga suda u Šibeniku je počelo za danas 16. t. mj.

Š DOZVOLJEN OPHOD „ŠIBENSKE GLAZBE“. Na intervenciju odaslanika uprave „Šibenske Glazbe“ sanitetsko odjeljenje mjesnog sreskog Poglavarstva ponovno je dozvolilo „Šibenskoj Glazbi“ ophodnju gradom. Pri tome će se samo pripaziti, da se mladež ispod 16 godina ne kupi oko glazbara. Prošlog četvrtka — na obljetnicu rapalskog ugovora — nije bilo obične ophodnje gradom u znak tuge za krutom sudbinom naše zaslužjene braće.

Š DEKLAMOVANJE PO ŠKOLAMA. G. Eugen Pancer prošlih dana po školama je deklamovao više ozbiljnih i šaljivih pjesama iz naše i strane književnosti. Šaljivima je osobito raspoložio mladež.

Š NAKNADNA ZAKLETVA svih vojnih obvezanika, koji zbog bilo kojega razloga još nijesu položili zakletvu, bit će u nedjelju 6. prosinca u 9 sati pr. p. pred Komandom Mesta.

Š STANJE PRILJEPČIVIH BOLESTI. Od 8. do uključivo 14. t. mj. ovo je bilo stanje priljepčivih bolesti u šibenskom kotaru: 1.) *Dizinterija*: od prošlog izvještaja ostao 14, novih slučajeva 10. ozdravilo 2, ostaje 22. 2.) Jedinu bolesnik na *difteriji* je ozdravio. 3.) *Veliki kašalj*: 2 slučaja u općini Tijesno. 4.) *Crveni vjetar*: ostao 1, nova slučaja 3, ostaje 4. Bolesnici se ti nalaze u mjesnoj Bolnici. Većinom su stranci. 5.) *Trachoma*: ostaje 314 slučajeva. O skretlu izvješćujemo u drugoj notici.

g IZVOZ ZEMALJSKIH PROIZVODA je radi jakosti dinara silno nazadovao i cijene su tako nepovoljne, da seljak ne će nikako da žito prodaje. Stoga se očekuje i slaba plaćevna mogućnost za poreze, te pogoršanje financijskog stanja u državi. Pali su i državni vrijednosni papiri, a drugi efekti drže se teško na postignutoj visini. Interes za dionice je na svim burzama jako slab.

g ITALIJA je na burzi ojačala, ali izgleda neprirodno, jer je njezina delegacija u Americi slabije prošla nego se mislilo. Da se franka nešto podigne, to je umjetno učinjeno sa intervencijama, jer financijska kriza Francuske ne daje izgleda za ojačanje franka.

g DINAR se stabilno drži oko 9.20 i radi toga se cijene nekretnina i robe pomalo kušaju približiti njegovoj faktičnoj vrijednosti te imademo na svim područjima padajuću tendenciju.

g INTERES ZA INVESTICIJE je vrlo

malen. Gotovina se gomila u bankama i sa strane ulagača, kako sa strane eksportera i veletrgovaca, koji drže novac u pripremi da kupuju zemaljske proizvode. Kamatna stopa se još dalje snižuje. Općenito stanje je dakle mrtvo i bez živijega poslovanja.

g LICITACIJA ZA ISPORUKU ŽIVEŽNINE NAMIRNICA. Trg. i Obrt. Komora u Splitu priopćuje, da će se 18. t. mj. u 10 sati pr. p. u kancelariji štaba 44. pešadijskog puka (kasarna Jelačića) u Otočcu održati usmena licitacija za isporuku niže izloženih artikala ljudske hrane i to: 1000 kg. pasulja, 2000 kg. pirinča, 2050 kg. geršla, 2050 kg. griza, 100 kg. makarona, 250 kg. krumpira, 1800 kg. masla, 100 kg. masla ulja, 1000 lit. sira (octa) 300 kg. slanine. Uslovi za prednju isporuku mogu se vidjeti svakoga dana na blagajni štaba 44. pešadijskog puka (kasarna Jelačića). Kaucija iznosi 5% za naše i 10% za strane državljanke od vrijednosti cjelokupne isporuke.

HRVATSKA KNJIŽARA - SPLIT

Uprav je izašla knjiga:

TOME KEMPENCA NASLJEDUJ KRISTA

u posve novom prijevodu dr. Ive Blaževića, svećenika i gimn. profesora u Senju (uvod napisao čuveni engleski književnik Robert Hugh Benson, a preveo Dr. Lj. Maraković). Obuhvata 260 str. u formatu 12 × 8 cm, a štampana je sa posve jasnim novim slovima na finom tankom papiru, sa naslovnom slikom u dvije boje. Uvez sa zlatotiskom kao i cijela oprema vrlo elegantna.

Kako se kod nas već dugo čutilo pomanjkanje ove, za duhovni život apsolutno potrebne knjige, izdana je ista u prijevodu vrsnoga pisca; osim lijepoga jezika ovaj je prijevod i po duhu najbolji od svih dosadanih hrvatskih prijevoda, a uvod R. H. Benson razjasnit će štošta čitateljima.

Knjizi pridodane su i sve potrebne molitve kao jutarnje, večernje, dnevne, misne, ispovijedne, pričesne, sv. Antunu itd., litanije lauretanske, Srca Isusova, svih Svetih, sv. Josipa itd. tako, da će ova knjiga moći poslužiti svakome kao vrlo elegantan molitvenik.

Cijene: u platno vezano sa zlatotiskom na koricama Din. 30.—
u polukožu „ „ zlatorezom „ 50.—
u kožu „ „ „ „ 80.—

Narudžbe iz Dalmacije otprema jedino

HRVATSKA KNJIŽARA
SPLIT.

Gospodarski pregled.

g ZAGREBAČKA BURZA od 13. o. mj. notirala je: Din 796.70 za 100 šilinga, Din 13.45 za 1 njem. marku, Din 230 za 100 talij. lira, Din 273.98 za 1 engl. funtu u čeku, Din 56.45 za 1 dolar u čeku, Din 229.37 za 100 franc. franaka, Din 10.895 za 1 švic. franc. i Din 167.60 za 100 čeških kruna.

g NOVOSADSKA PRODUKTVNA BURZA notirala je 12. o. mj.:

Bačka pšenica Novi-Sad 237 do 245. din.
Tisa „ „ 250
Srijemska pšenica 235.50
Zob 165

Tendencija je bila slaba i labava.

Generalno zastupstvo

fabrika mašina i sprava za poljoprivredu i industriju
A. GERASSY & Komp. Komanditno društvo
kancelarija Beograd, Kralja Milana 36. Adresa za telegrame „Gerassy“
Poštanski Fah 87, telefon 6—72, Poštanski ček 52.398.

Generalno zastupstvo čuvene fabrike

I. M. & C. BOLINDERS, Stockholm, od koje liferuje odlične
nafta motore svih veličina za brodove i industriju.

Cene i kataloge na zahtev.

— Tražimo stručne zastupnike za prodaju motora. —

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D. U LJUBLJANI

VLASTITA ZGRADA
GLAVNA ULICA 108.

PODRUŽNICA ŠIBENIK

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. - NOĆNI 67.

Podružnice: Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad, Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva preko Din. 15.000.000.

Uloži nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove povoljno, točno i brzo.